

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Évenként 20 ív nemellékellettel; több arckép- és képzőművészeti mellékletekkel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: DR. STEIGER LAJOS: *James Darmesteter.*
— Irodalmi hírek.
ZENE: SCHÜTZ MIKSA: *Zenészet szemle.* — Zenészet
hírek.
SZÍNHÁZ: KELEMEN ANDRÁS: *Füszay Mari Kolozs-*
vártt. — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: HAMPEL JÓZSEF: *A Jomnitz-*
Legenda és Hans Petzold. — Képzőművészeti hírek.

JAMES DARMESTETER.

(«Essais de Littérature Anglaise», Paris Librairie
M. Delagrave, 1883.)

A párisi »Ecole de Hautes-Etudes« igazgatója James DARMESTETER, ép oly kitűnő orientalista, mint aesthetikus, fenti cím alatt egy művet bocsátott ki nem rég, mely nálunk is kiváló érdeket kelthet. A mű szerzője, fiatalsága dacára előkelő helyet foglal el a francia tudósok közt. Mint orientalista RENAN iskolájához tartozik és »Etudes Iraniques«, »Ormuzd et Ahriman«, »Essais sur la mythologie de l'Acésta« stb. műveivel európai hírnevet szerzett magának. Darmesteter egyike azon tudósoknak, kik (mint Müller Miksa, Steinthal, Taylor stb.) a legnépszerűbb forrástanulmány-nál párosult szellemes modor és élénk irály által legtöbbet tettek az összehasonlító nyelvészet popularizálására. »Essais Orientaux« című műve oly briliáns stylusban közli a modern orientális vívmányait, az ári mythológiát és mondákat, a vallások történetét, hogy fejtegetései a művelt olvasót ép úgy elragadni képesek, mint a szakembert. Kitűnő működésének elismerését Franciaországban előkelő állása mellett eléggé bizonyítja azon adat, mit velem Darmesteter utolsó levelében közölt, mely szerint ez évtől fogva Renan helyébe a »Rapport annuel sur les études Orientales en France« megírásával meg lett bízva. Két év előtt július havában volt szerencsém a szelleműs, szerény tudóssal megismerkedni, mivel együtt hajón Bécsbe utaztam. Nem győzte eléggé dícsérni fővárosunkat, melyet meglátogatott, szellemi haladásunkat, melyről közvetlen meggyőződést szerzett. Hízogó szavakkal nyilvános kifejezést is adott később nemzetünk feletti nézetnek a »Parlament« 1882. november 18-ki

számában »Conversations autrichiennes« című alatt.

Utazásának poeticus leírása után dícséri abban a magyarok hazaszeretetét és liberalis intézményeit, magasztalja sajtó- és egyetemi szabadságát és különösen azon fejlődést, melyet a közoktatás vett. »Tizenöt év alatt« — ugymond — »szerveztetett a közoktatás az ország egész kiterjedésében és minden fokozatban. Ezen tizenöt év alatt az országnak csak két közoktatási minisztere volt: Főtűvös és a jelenlegi miniszter, Trefort.

Főtűvös, ki nagy költő és nagy államférfi volt, egy magyar Lamartine a valóság mélyebb érzésével, elkezdte a terv valórsítását, melyet barátja Trefort a legnagyobb ügyességgel folytat. Az iskola ez országban több mint nevelési eszköz, eszköze az a nemzeti hódításnak. Innen van, hogy a magyar nyelv az egész országban elterjed, magával ragadja az ellentálló nemzetiségeket és egy nemzedék alatt csodálatos magyar hazafiakká változtatja a legkülönbözőbb idegen elemeket. A nemzeti muzeum leírásánál a 48-as emlékeket és a Deák-szobát emeli ki különösen. Deákról az ellentálló nemzetiségeket és egy volt Washingtonja, ki küzdött és győzött egy esep vér nélkül, ép oly nagy és még szerényebb, mint az előbbi. Pulszky Ferenczről, ki ciceroneja volt, így nyilatkozik: »A muzeum élen egy genialis igazgató áll, universalis szellem és első rangú rendező, ki mindig megragadja az alkalmat az intézet gyarapítására és Maecenások buzditására.« Minden ámban — ugymond — »ugyanazon törekvés, ugyanazon akarat: Magyarországból nagy nemzetet alakítani.« — Darmesteter szellemi élnétségét többek közt jellemzi az, hogy Bécsben Gyárfás »Tetemre hívás« című képét megtekintvén, azon eszme fogamzott meg benne, a kép alapjául szolgáló legenda történeti fejlődését és poeticus ábrázolatát a különféle nemzeteknél kísérni és irodalmilag feldolgozni. Be is küldtem neki e czézből kívánságára Arany balladáját német fordításban, de a legenda eredetét és annak történeti alapját rendelkezésemre álló hazai kütőkben feljegyezve nem találtam. Érdekes és hálás feladat volna, ha e kérdéssel valamelyik hazai történetirónk foglalkozna. Darmesteter ezen eszméje különben, sokoldalú elfoglaltsága miatt — mint írja — még mindig a dícsők álmát alussza, várva a feltámadás óráját.« — Mint francia tudós, nemesak szakmájának él, hanem minden iránt érdeklődik, a mi szép és nemes. Az általa nagy becsben tartott angol irodalom tanulmányozása végett sokat járt Angolországban és ezen tanulmányaimak gyümölcse »Essais de Littérature Anglaise« című műve, melynek

genialis eredetiségét, gyönyörű irályát és gazdag tartalmát itt csak jelezni akarjuk. A bevezetésül közölt és Guizot Vilmoshoz intézett levélből kitűnik, hogy e műnek tendenciája is van: ellensúlyozni t. i. azon befolyást, melyet utolsó időben a német irodalom Franciaországban gyakorol. »Az 1870-iki háború után általános volt a felkiáltás: Legyőztünk, mert nem tudtunk németül! A német nyelv napirendre helyeztetett és még jelenleg is azon van.« Darmesteter azon kérdésére, hogy melyik nemzetől tanulhat többet hazája, azzal felel, hogy az angoloktól, kiknek irodalma gazdagabb, fejlettebb, eredetibb és a francia szellemnek rokonszenvesebb. »A francia művelt olvasó az angol irodalomból három század mesterműveit tartja kezében: Spenser-től — Shakespeare-ig, Milton-tól — Pope-ig, Burns-tól Byron és Shelley-ig: a németből csak két könyvet.« A mű nagyobb fele Shakespeare-ről szól. Leírja abban szerző az akkori angol színházat, Shakespeare életét, lángesze történetét, Shakespeare befolyását a francia irodalomra és egy kimerítő, szellemességében meglepő analysis-t ad Macbeth-ről. — A mi ezen fejtegetésnél különösen érdekes, az azon tudományos kritikai eljárás, melylyel ama lángész életadatait összeállítja és az eredeti módszer, melylyel a versmérték változatosságából és egykorú írók nyilatkozataiból művei keletkezési idejére és kutfőire biztos világot vet. A Shakespeare-ről írt könyvek ma már egész könyvtárt képeznek. Dacára azonban a Schlegel óta Németországban, Coleridge és Victor Hugó óta Angol- és Franciaországban keletkezett Shakespeareomanának, a kritikai eljárás csak legújabb kori. Németországban Gervinussal indult az meg, Angolországban a »New Shakespeare Society« alapításával 1874-ben, Franciaországban Taine és Guizot nyomán Darmesteter fejlesztette ezt ki leginkább. »Sokáig« — ugymond — »tanulmányozták Shakespeare-t, mint a kinyilatkoztatás könyvét, a nélkül, hogy reá alkalmaznák a történeti bírálat közönséges szabályait. Csak kevés idő mult, hogy belátták, miszerint még Shakespeare szelleme sem tudott lemondani az emberi szellem általános törvényeiről, hogy lángesze is, mint a legnagyobbé, korszakokkal és phasisokkal bírt, fiatalsággal érett kora előtt, hogy egy negyed század alatt, melyben az angol színpadot uralta, ő is változott mint ember és művész, változott gondolkodásában és stylusában, és hogy nem ugyanazon lélek látta, nem ugyanazon kéz rajzolta Romes vonásait és Hamlet-ét, Windsor képeit és a »Zivatar«-ét. Shakespeare-en kívül Lord Byron, Shelley, Wordsworth-Browning-ról tartalmaz e könyv kimerítő és új adatokat, az egyes költők oly éles jellemzésével, mely csak

rokonszenyes költészetüktől áthatott íróiól erdhet. Ép oly érdekességgel fogja a művelt olvasó a »költői bírálat«-ról írt cikket olvasni, valamint a szegény indiai eredetű francia író »Miss Torn Dutt« történetét, ki genialitásának élete tavaszán áldozatául esett. Csak jelezni akartam e mű szépségeit, kellő élvezetet és utbaigazítást csak annak olvasása adhat. E jeles mű fordítása által irodalmunk egy igen becses termékkel gazdagíthatók.

DR. STEIGER LAJOS.

IRODALMI HIREK.

— Az AKADEMIAI ÉRTEKEZÉSEKBŐL újabbban tizenhárom füzet jelent meg. A történelmi tudományok köréből: »A magyar alkotmány fölfüggesztése 1673-ban«, dr. KÁROLYI Árpádtól és »Az 1683-diki táborozás történetéhez«, THALY Kálmántól. A nyelv- és széptudományok köréből: »Telegdi Miklós mester magyar katekizmus 1562-ből«, MAJLÁTH Bélától; »A számlálás módjai és az év hónapjai« HUNFALVY Páltól és »Káldy György nyelve« dr. Kis Ignácztól. A társadalmi tudományok köréből: »A vasúti ügy s a posta- és távirtdai ügy közti összeköttetés Magyarországon, a közlekedés és népszűrés a vasúti jog szempontjából«, WENZEL Gusztávtól. A természettudományok köréből: »Hunyadmegye ásványvizei«, dr. HANKÓ Vilmostól; »Új vagy kevésbé ismert haszombák«, KALCHBRENNER Károlytól; »A rovarok dimorfizmusáról«, egy táblarájjal, HORVÁTH Gézáttól. A matematikai tudományok köréből: »Astrophizikai megfigyelések« egy táblával, KONKOLY Miklóstól; »Egy új spektroskop« egy táblarájjal, GOTTHARD Jenőtől és »Adatok Jupiter és Mars bolygók fizikájához« három táblával, GOTTHARD Sándortól. Az emlékbeszédekből megjelen a DOMANOVSKY Endréc, melyet Mihályi Károly tag fölött tartott.

— A NEMZETI MUZEUM LEVÉLTÁRA a lefolyt 1883. évben gazdag oklevélgyűjteménnyel gyarapodott. Közel száz, mohácsi vész előtti oklevél került vétel útján a levéltár birtokába, melyeknek csaknem fele az Árpádok és Anjouk korára esik. Az oklevelek egy teljes családi levéltárt képeznek s főleg Hont, Nógrád és a szomszédos megyékre vonatkoznak. A gyűjtemény darabjainak száma 484, mely szám a következőképp oszlik meg: Árpád-kori 5, XIV. századbéli 25, 1400—1526. dátumú oklevél 55, XVI. századbéli 88, XVII. századbéli 136 és XVIII. századbéli 105 darab. A gyűjtemény a nemzeti muzeum levéltárában őrzött nógrádi és honti oklevelek házait nagyrészt kitölti s ezért megszerzésük nagy nyereségnek mondható. Egyéb szerzemények közt különösen említést érdemel még az a nagybecsű, 30 darabból álló levélgyűjtemény, mely néhai Halm Károly müncheni könyvtárnok hagyatékából árverésen vétetett meg. E levelek az 1620—1647. évekből származnak s legnagyobb részük Rákóczy György és a portai követek közti levélváltásokat tartalmazzák. Ezeket kívül van közte Bethlen Gábertól »Az tekintetes és nagyságos ezer kaimakannak Hadsí Fuszuff ágától küldött levelére való választétel« 1620-ból Bethlen sajátkezű jegyzeteivel, továbbá Pázmány Péternek egy sajátkezű levele Bethlen Gáborhoz 1629-ből és Esterházy Miklós nádornak két levele Rákóczy György-höz 1632-ből.

— TOLNAI LAJOS jeles írónak és marosvásárhelyi ref. lelkésznek, mult számunkban említett ügyét e hó 24-én tárgyalta a marosvásárhelyi ev. ref. konzistorium. Mielőtt az ügy tárgyalására rátértek volna, Tolnai a teremből eltávozott. Erre Lénárt József tanár szólalt föl és hosszabb indokolás után indítványozza: Mondja ki az egyházi tanács, hogy dr. Tolnai többé az egyházi élet veszélyeztetése nélkül papi székén nem tűrhetvén, ellene a püspökhöz följelentést tesz, ellene az egy-

házi törvények értelmében keresetet indít. *Senki a konzistoriumban az indítvány ellen nem szólott.* — Mi megmondtuk az ügyről véleményünket. Reméljük, a püspök igazságot fog szolgáltatni a mélyen megbántott írónak. A lapokat pedig kérjük, fordítsák figyelmüket a marosvásárhelyi územekre és vegyék védelmükbe az üldözött író, kit talán örökre tönkre tenni készülnek.

— JÁNOS FŐHERCEG RÓPIRATA a spirítizmusról már megjelent Lipcsében e cím alatt: »Einklicke in den Spiritsmus«. A szabadelvű és minden tévhit és babona ellen egyenlő férfias erővel küzdő főherceg e füzetében annak alkalmából, hogy Rezső trónörökös és Rainer főherceg lelézázták Bastián spirítistát, határozottan, világosan, olykor derült humorral támadja meg az egész spirítizmust. Bölcsészeti szempontból is foglalkozik a fölvetett kérdéssel és lesújtó ítéletet mond ki az anyai embert elkábított spirítizmus fölött. A hangjában szerény füzetke megérdemli, hogy minél szélesebb körben nyerjen elterjedést.

— RAJNER főlg. megvásárolta az El-Fajumban talált papiruszokat és e régi kéziratokat az osztrák muzcumra bízta. Az iratok rendezésével foglalkozók találtak köztük két egyiptomi papiruszt Krisztus születése idejéből. Megtaláltak egy el-fajumi görög költő művének kis töredékét, mely színházról is szól, tehát világot vet az ottani görög gyarmatosok műveltségi állapotára. Fontos lehet a Tukididesz műve hét szakaszának a Kr. u. harmadik századból származó kézírata is, minthogy eddig csak a Kr. u. tizenegyedik századból származó kéziratokból ismertük a híres görög történetírót. Van a papiruszok között egy latin nyelvű, a Kr. e. ötödik vagy hatodik századból származó. Megvannak köztük az evangéliumok görög töredékei. A »bűvölő-papiruszok« az egyiptomiak, zsidók és görögök istenről való fogalmainak sajátzerű összehasonlítását tartalmazzák. Nagyszámú görög iraton megvan a dátum, 203—609. Kr. u., hasonlóképpen sok görög-arab iraton 909-ig Kr. u. A fajumiak izlankorbéli irodalmi munkásságáról tizen-nolc töredék tanuskodik, köztük a damaszki híres udvari poéta, a gúnys *Dzserir* († 728.) egy-egy gunyolódó és diésítő verse, továbbá politikai okiratok, pl. Harun-al-Raszid idejéből és forradalmi iratok, magánokiratok, levelezések. Eddig 1500 papirusz van rendezve, de ez csak csekély része az egésznek. Úgy, hogy valóban megbecsülhetetlen tudományos kincs rejlik bennök.

— A MAGYAR TUD. AKADEMIÁ I. osztálya e hó 3-án délután 5 órakor Hunfalvy Pál elnöklete alatt ülést tartott, melyen VÁMBÉRY Ármán »A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészete« című értekezését nyújtotta be. — Ez értekezése felelet azon megjegyzésekre, melyeket két évvel ezelőtt megjelent könyvére tettek. E megjegyzések közül kettő, Hunfalvy Pál és Budenzé fel is olvastatt az akadémiában. Hunfalvy általában véve nemcsak tisztán nyelvészeti, hanem ethnologiai szempontból is bírálta a könyvet, míg Budenz csak nyelvészeti szempontból indult ki. E bírálatokat Vámbéry sorra czáfolja. — Azután BOGICH MIHÁLY Huszár Pál énekes könyvét a XVI. századból ismertette. Huszár Pál egyike azon magyar hitújítóknak, kik a 16. század közepén a lutherán felekezést mindinkább leszorították a küzdőtérrel s Kálvin János tanait egész hévvel terjesztették. Debreczenben, Magyar-Ovárott és Pápán viselt prédikátori hivatal. Huszár Pál többrendbeli irodalmi működése által emelkedett ki társai közül. Mint óvári prédikátor 1557-ben Ballinger Henrik szárszországi protestans paphoz írt latin levelet, melyben Magyarország akkori gyászos sorsát rajzolja. Mint magyaróvári lelkipásztor 1558-ban kiadta az urvacsoráról és Krisztus kinszenvedése s feltámadásáról szóló predica-tiót. Állítólag tőle származik egy Debreczenben 1560-ban kiadott énekeskönyv is (*Steni*

dicséreték s psalmusok), melyből azonban egy példány sem létezik. Legnevezetesebb műve, illetőleg gyűjteménye az 1574-ben Komjátiban írt s Debreczenben kinyomatott hangjegyes énekeskönyve. Ez az énekeskönyv a magyar középkornak irodalmi, vagy helyesebben szólva, nyelv- és zenetörténeti kincsesháza; egyetlen egy példányban maradt fenn, s az az eperjesi ágost. hitv. kollegium tulajdona. Az énekeskönyv liturgiái szempontból még érdekesebb. A könyv legfőbb értéke, hogy gazdag és változatos tartalma kimutatja a magyar egyházi énekek régiségét s katholicus eredetét s így utját vágja azon téves állításnak, mintha a magyar egyházi ének a református egyházban keletkezett volna. A vaskos 4-rét kötet 347 lapra terjed. A dallamok legnagyobb részt tenor-kulesban írvák, ritkább az alt-kules. Ez a könyv a többi protestans énekeskönyvek főforrása. A nagyszámú himnuszok hangjegyzett vagy hangjegy nélküli dallamai, azoknak címe, felirata és bemutató sorai, valamint maga a szöveg azt bizonyítják, hogy Huszár Pál ezen könyvnek nagyobb részét régi katholicus kézíratos vagy nyomtatott gyűjteményekből állította egybe. A III. rész liturgiái szempontból legérdekesebb, mert elénk állítja a teljes magyar misét, annak minden részét gregorián énekmóddal. Értekező több rész elénkelt az énekből, a hallgatóság zajos tetszésnyilvánításai közt.

— NAGY EIHNOGRAPHIAI MŰVEI terveznek Bécsben RUDOLF trónörökös kezdeményezésére folytán. A trónörökös párnál Bécsben a napokban ebéd volt, melyen a meghívott vendégek az irodalom és művészet férfiai közül kerültek ki. A trónörökös páron s a Bécsben élő János főhercegen kívül résztvettek: Jókai Mór, gróf Wilczek, Weilen kormánytanácsos, a bécsi »Concordia« írói kör elnöke, Nordmann János, Neumann-Spallart udvari tanácsos, Hanslick tanár, Schmidt építészeti tanácsos, Streit műépítész, a bécsi művészegylet elnöke, Canon és Pausinger festők. Ez az utóbbi kísérté 1881-ben a trónörökös keleti útján, s készítette annak uti könyve számára a rajzokat. Hir szerint arról volt szó ebéd alatt, hogy Ausztria-Magyarország népeiről egy ethnographiai munka adassék ki. A trónörökös egy hónappal ezelőtt legelőször Jókai Mórral és Wilczek János gróffal beszélt e tervről. Azóta tizenhét író és művész kért föl munkatársul. A vállalat egyszerre német, magyar, lengyel, cseh és horvát nyelven adatnák ki, s elsőrangú díszmű lesz, mely a legpazarabb kiállításban az osztrák-magyar monarchia összes népeinek multját és jelen viszonyait fogja főbb mozzanataiban taglalni s művészi illusztrációkban bemutatni. Minthogy a vállalat igen nagy arányú előmunkálatokat igényel, a kiadás csak egy év múlva veheti kezdetét. Befejezése pedig mintegy tíz évi időt veendő igénybe. A nagy műnek népies jelleget kívánnak adni, s kiadásánál semmi nyereségi számítás sem fog tekintetbe vétetni.

— Az ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS kincseit nagy díszes kiadású könyvben fogják leírni. A vállalkozó egy francia cég, melynek néhány képviselője itt időz. Pompás színezett képekkel füzetes kiadás lenne, francia szöveggel; de magyar szövegűről is van szó.

— BÜCHMANN GYÖRGY tanár, a »Gefüllte Worte« című idézetár szerzője, Berlinben meghalt. Büchmann hosszú éveken át gyűjtött közmondásokat, szólásmódokat és kutatta azok eredetét; számos nagy író műveiből kiirt mindenféle idézeteket; megállapítani igyekezett híres emberek nevezetesebb nyilatkozatainak hiteles szövegét és munkája gyümölcsét 1864-ben közreadta a fentebb nevezett munkában, mely azóta tizenkét kiadást ért.

— JANUS PANNONIUS »Silva panegyrika« és »epigrammainak 1518-ik évi baseli Frobenius-féle kiadását vásárolta meg közelebb a nemzeti muzeum könyvtára a Morbio-féle

auctionból Münchenben. Ez az auctio sok nagybecsű kéziratot és ritka nyomtatványokat hozott a könyvpiacra és az amatőrök közt európa-szerte nagy érdeklődést keltett. Az árverés hetekig tartott s nagy pénzüsszeget eredményezett. A múzeum által megvásárolt példány egyike a legszebbeknek. Levelei tiszták, margó nagyok, a címnap kerete és zárjelműje sértetlenek. Mint kiadás a ritkábbak közé tartozik, az ajánlást Beatus Rhenanus írta. Címe a következő: »Jani Panonii Quinceeclesiensis Episcopi Sylva Panegyrica ad Guarinum Veronensem praeceptorum suum. Et eiusdem epigrammata nunquam antehac excusa. Basileae apud Jo. Frobenium mense Julio Anno M.D.XVIII.«

— HUGO VIKTOR nyolczvankettedik születésnapját nagy fényvel ülték meg tisztelői. Lakásának szalonja egészen el volt borítva virágokkal. Egy rio-de-janeiroi lap szerkesztője pompás fehér kamélia-csokrot küldött, háromszínű szalagján a felirással: »A mesternek, a nagy költőnek, a nagy emberbarát-nak: Viktor Hugonak«. Rodin szobrász elkészíté ezen alkalomra a költő mellszobrát, a francia közoktatási miniszterium pedig, mint már multkor említettük, bronz emlékművet vevetett. Lamare k. a. verseket szavalt el, melyeket Perronet asszony, a »L'art d'être grande mère« irónójé intézett az ünnepeit költőhöz, ki még mindig a legjobb egészségnek örvend.

— DAUDET ALFONSE, mint Párisból jelentik, új regényt írt »Les ruptures« címmel. Egy férfinak kényes helyzetet festi benne, ki szakítani akar kedvesével, de nincs rá ürügye, mert a nő semmi olyat el nem követett, a mi megrovásra méltó. A regény hőse, egy hírnévre vergődött művész, csak most látja be, hogy a nő, kivel sokáig együtt élt, hozzá sem születésre, sem észre, sem műveltségre nem méltó. Ez erkölcsi és társadalmi inferioritást veszélyesnek tartja művészetére és előmenetelére. Nagyon szenved e miatt, s az élet már terhére van. A regény a küzdelmet festi, mely a hősnék lelkiismerete és becsületérzése között folyik. A nő önfeláldozólag ápolta, mikor betegem jött Párisba, hol sem barátja, sem tanácsadója nem volt. Bátorította, fontartotta, s a küzdelem óráiban nem távozott oldala mellől, szóval gondviselése volt. Hogyan tartsa el magától? Azt mondják, még Daudet síncs tisztában, mikép oldja meg e kérdést. Meglehet, hogy most is neje és szellemi társa segíti majd ki a dilemmából, mint már többször. Különbben a cím »Les ruptures« azt gyaníttatja, hogy a megoldás erőszakos lesz.

— LESSIPS FERDINAND, mióta megválasztották a francia akadémia tagjává, egy munkát folytat, melyet már 1843-ban kezdett meg és melynek címe ez volt: »Egyszerű jegyzetek a két világról«. A könyv visszaemlékezésekkel, szeméyleírásokkal és adomákkal fűszerezett önéletrajz lesz, mely, tekintve az író mozgalmas pályáját, sok érdekessé tartalmazhat.

— NOWIKOW ASSZONY Palermóból levelet írt a »Pall Mall Gazette«-nak, tiltakozva a lap tudósítójára való hivatkozással a »Times«-ban közölt azon hír ellen, hogy neki is része volna a »La Société de Bertin« című nagy feltűnést keltett, s a berlini társaságot fűrésa világításban föltüntető könyv szerzőségében. Neki — írja Nowikow asszony — semmi köze a könyvhöz. Ő csak rövid ideig tartózkodott Németországban, s felületesen ismeri a német főrangú köröket. Különbben pedig alávalóság-nak tartja személyeket ilyen módon megatámadni, hogy azok ne védelemhezesség magukat.

— DICKENS EGY KÉZIRATA. A nagy regényíró egy művének a »The Battle of Live«-nek kéziratát, mely ötven quart lapból áll, Londonban egy antiquar áruba bocsátja. 1800 forintot kér érte.

— AZ ANGOL KIRÁLYNŐ KÖNYVÉRŐL a »Pall-Mall-Gazette« a következőket írja: »Az általunk a királynő könyvéről kimondott

vélemény, hogy ő felsége jobban tette volna, ha kevesebbet vagy többet mondott volna, megerősítést látszik találni abban a tényben, hogy e könyvet még ott is sértésnek vették, a hol azt a királynő legjobban fogja sajnálni. Az 1870-ben doctor Norman Maleod által mondott beszédet, mely Ézsaiás próféta panaszaikat nagyon világosan vonatkoztatja Franciaországra, zokon vették a csatornán túl és a francia lapok keserűen nyilatkoznak föléle. De még szerencsétlenebb félreértésre adott okot e könyv az angol határon innen, Skóciában. Ő felsége »loyalis felföldieim« egyike rossz néven vette azt a megjegyzést, hogy Campbell lelkész imája az Albert-szobor leleplezésénél Aberdeenben »nagyon hosszú« volt. E megjegyzés rendkívüli leendett még akkor is, ha ő felsége nem teszi is hozzá, hogy akkor esett az eső; de azért a tény mégis igaz marad s egy skót klerikális lap elég rideg volt constatólni, hogy az az ima, melyet a királynő »nagyon hosszú«-nak talált, öt percenél tovább nem tartott.«

— LORD BYRONNAK anyjához intézett tizenkilenc levelét, melyek 1800—10 és 11-ből keltek és kéziratban nyolczvan nagy negyedes lapot foglalnak el, közelébb árverették el Londonban. A levelek tökéletesen épek és marokunkötésűek. Az árverésen, egy amerikai ritkaságtudó vette meg a becses gyűjteményt, mintegy 2900 frtért.

— A LONDONI »CORNHILL MAGAZINE« című angol folyóiratban nemrég »Habakuk Jephthens Statement« cím alatt borzalmas regény jelent meg, melyben el volt mondva, hogy a »Marie Celeste« hajó kapitányát, feleségét, gyermekét és összes legénységét egy mulatt ember milyen pokoli módon gyilkolta meg. Most a »Mons Calyn« című lapban Sally Flood ur, a volt gibraltári angol főügyész, hosszú nyilatkozatot tesz közzé, melyben kimondja, hogy 10 évvel ezelőtt egy »Maria Celeste« nevű, jó állapotban levő, de legénységétől teljesen elhagyott hajót csakugyan hoztak Gibraltárba, de azt hivatalosan kijelenti, hogy a novella egyéb részletei megannyi hazugságok és az elbeszélés elejétől végig koholva van. A mulatt-nak tulajdonított gonosz szerep különösen felháborította Sally Flood urat, a ki a maga hivatalos czáfolatát megsürgönyözte az angol lapoknak és kifüggesztette az összes londoni klubokban.

ZENÉSZETI SZEMLE.

Szívesen láttuk *phillharmonikusaink* bevonulását a vígadó nagy termébe, a bőjti évad elején adott hangversenyükben. Nem ismételtjük eléggé, a mit más helyütt már több ízben állítottunk zeneéletünk eme tényezőjéről: hogy a phillharmonikusok és az általuk rendezett zeneelőadások képezik a kapcsolatot, mely minket nemzeti és művészeti elszigeteltségünkben a nyugateurópai művészettel összeköt, mely a szellemi vonatkozást fentartja ama boldogabb nemzeteknél uralkodó áramlatok és a mi szerényebb mérvű kísérleteink közt. Távol vagyunk még attól a korszaktól, hogy nagy, önálló és egyenértékű műalkotásokkal viszonyozhatnók a külföld adományait; a *receptio* korszakát éljük és egy szerencsésebb jövőtől várjuk a művészeti egyenjogusítás bekövetkeztét.

A f. hó 5-én tartott zenekari hangverseny legértékesebb számát GOETZ Hermann *F-dúr* symphoniája képezte. A korán elhunyt zeneszerzőnek e szép művét élvezettel hallgattuk mindvégig. Szende báj, nemes érzelmesség

jellemzik azt, költői hangulat, édes dallamos-ság vonul át rajta. A mit az első tételben nélkülöztünk, az a főthémának megfelelő és avval kellő ellentétbe helyezett mellékthéma; az *adagio*-ban pedig talán szélesebb dallammenetet vártunk volna. Mesteri kére vall a második tétel, az »Intermezzo«, melyben a szerző az egymásután belépő két témát kombinálja. Az egész mű, üde, átlátszó zenei tartalmával megnyerő hatást tesz mindenkire, a ki előítélet nélkül jó a hangverseny-terembe és ép érzékkel bír a zenei szépség iránt. A második és negyedik (befejező) tételt különben túlgyors tempóban vette ERKEL Sándor ur, úgy hogy némely részek egészen elmosódtak. Meglehet, hogy jobb akusztikával bíró terem-ben ily túlhajtott időméret is megjárja, de a vígadó termében a legkisebb túlzás mellett érthetetlen hangzavar keletkezik, melynek kárát a bemutatott újdonság vallja. Egyébiránt bajos dolog a kellő időméretet megállapítani ott, a hol a zenekari próbák szűk és alacsony helyiségben folynak le, míg az előadást egy oly botrányos akusztikájú teremben kell megtartani, mint a mímó a mi hírhedt vígadónk.

Rosz szolgálatot tettek a phillharmonikusok LISZT Ferencnek, midőn a szokásos évi áldozatul az ősz mesternek egyik végtelen gyöngeművét szemelték ki, a »húnok csatáját«, a symphoniai költeményeknek eme rönképét. Szívesen venném, ha ama üres phraseologia helyett, melylyel e művet, mostani bemutatása alkalmával is »nagyhatású«-nak, »erőteltjes«-nek, »megrázó«-nak s isten tudja minek mondták a hivatottak és hivatatlanok tudósításai, valaki nekem magából a zene tartalmából ki-magyarazza azokat a rejtett szépségeket, melyekre én absolute nem vagyok képes reá akadni. Annnyit megértettem belőle, hogy a pokoli zaj a húnok jellemzésére szolgál, a *choral* pedig a nyugatrómai hadseregnek szól. Hogy e két idegen elemnek harcába keveredése éktelen lármával fog járni, arra el voltunk készülve. De hol van ebben a »megrendítő«, az »emelkedett hangulat«, a »merész hangfestés« a melyet a »húnok csatájá«-ban feltalálni vélnek a jámbor hívők és rajongók? Ez utóbbiaknak egyik kolomposa elég ostoba, a közönségnek szemére hányni, hogy *fűntetőleg* tartózkodott a tapstól, mert — reszkecs Byzancz! — a közönség nagy részének HANSLICK a prófétája, s arra esküszik, a mit ez mond. No, ez először is nem épen rossz izlés és én kívánám, hogy a mi közönségünk állhatatosan megmaradna ezen szokásánál. Egyébiránt alig múlt két hete, hogy ugyanaz az irodalmi *speczi* Hanslick-ot legtekintélyesebb és legilletékesebb bírálónak méltóztatott *deunincálni* a »kedélyes, virradtig tartó házi mulatságok és a divatárú-kereskedések« monitor-jében. Másrészt pedig nem kívántatik ahhoz sem »hatodik érzés«, sem egyáltalán valami különös természeti adomány, hogy az, a ki hangverseny-nél jelen van, a szép zenét szépnék tartsa és tapsolja, legyen az bárki. Ezt a mi közönségünk is akárhányszor megmutatta. Ehhez bizony nem kell több a közönséges *öt* érzéknél, de ennek aztán *ép*-nek kell lenni!

PACHMANN Waldemar urat, kitől ez este CHOPIN f-moll hangversenyt hallottuk zongorán, régóta ismerjük mint kiváló virtuózt. Zongorajátékának egyenletessége, a hangadás finomsága nála az egyoldalúságig van kiművelve. Lesz még alkalmunk őt külön hangversenyben is élveznünk és akkor többet írunk erről a kis emberről, ki már is a legelsők közé tartozik. Megjelenése is, bár nem épen igéző, de érdekes, modoros magatartásáról eltekintve, mely korántsem válik előnyére. Szinte megfoghatatlan, hogy az *epitheton*-ok után hajhászó újságainkban még nem nevezték el a zongora *törpe-királyának*. Ezemmel átem-gedem ezen új jelzőt szabad használatra.

SCHÜTZ MIKSA.

ZENÉSZETI HIREK.

~ A BUDAPESTI ZENEKEDVELŐK EGYLETE folyó hó 2-án tartotta meg évi közgyűlését MANOLOVICH EMIL kuriai bíró elnöklete alatt. A felolvasott évi jelentésből közöljük a következő részletet, mely az egylet újja alkotásáról és a lefolyt két év alatt kifejtett tevékenységéről szól: »Midőn 1881. év végével az egylet addigi érdemteljes karmestere, Káldy Gyula ur karmesteri állásáról — a választmány úszinte sajnálkozására — lemondott, elhatározta a választmány ezen megürcült állomásra Bellovits Imre tanár urat hívni meg; s hogy a választmány ezen választása mily szerencsés volt, mutatja már azon körülmény is, hogy nevezett tanár ur, ki a neki felajánlott karmesterséget készségesen elvállalta, azonnal egy nagy, mintegy 50 főből álló énekkarral együtt vonult be az egyletbe. Ha tudjuk, hogy a nagyobb énekkarművek előadásának főakadályá utóbbi időkben ép az énekkarnak hiányossága volt, kétszeres örömmel üdvözölte a választmány az új karmestert, ki ezzel az egylet működésében egy újabb irányt jelzett, s a mely irányt szem előtt tartva, rövid idő alatt oda fejlesztette az egyletet, hogy már két hónapra a karmesteri állás elfoglalása után hangversenytermét működő tagjainak nagy száma folytán a vígadó termébe volt kénytelen áttenni, s e két havi rövid idő alatt képes volt az ugyszólván újonczokból összeállott s így egymással nagyobb részt ismeretlen, össze nem szokott ének- és zenekar a Dvorák »Stabat-mater« című — az előadók-tól nem kevés képességet kívánó — művet nemcsak a saját pártoló tagjainak s a közönség osztatlan meglegedésére, hanem az illetékes ítézők dicséretének elnyerése mellett előadni. A kitűzött uton előrehaladva, munkásságot és fáradságot nem kimélve, a most említett előadás után nem is egy évre az énekkari művek egyik legnagyobb szabású és legnehezebbikjének, Schuman »Faust«-jának előadására vállalkozhatott tevékeny karmesterünk, s vívta ki ezzel — a működő tagok páratlan odaadása és szorgalmával — azon fényes sikert, mely még mindnyájunk élénk emlékezetében él, s mely az egyletre nézve azon megtiszteltetést vonta maga után, hogy az írói nyugdíjintézet által ezen műnek a nevezett intézet javára leendő ismételt előadására hivatott fel; ezen meghívásnak az egylet készségesen engedve, Schuman »Faust«-ja másodsor is a szorongásig tölté meg a vígadó nagytermét. Az egyletnek működése ezentúl csak folytatása volt azon szerencsés kezdetnek, melyet új karmesterünk szakértelme és ügybuzgó működése eredményezett. Mert csak mellékesen említve fel azt, hogy az egylet énekkara 1883. év elején a philharmoniai egylet által saját özevegyeinek és árváinak segélyezésére rendezett, s Richter János ur udvari karmester által vezetett 9-ik Symphonia előadására — daczára az akkor folyt »Faust«-próbáknak — rövid két hét alatt elkészült, s ezen hangversenyen részt vett, alig hangzottak el a »Faust« utolsó accordjai, az egyletet már ismét egy nagy és nehéz műnek, Mozart Requiemjének — boldogult Majláth György országbíró emlékére megtartott gyász isteniszteletek alkalmávali előadásánál találjuk. S ha valami, ugy bizonyára azon körülmény, hogy egy a főrendház, mint a legfőbb ítélőszék az egylethez fordultak e requiem előadásáért, a leghathatósabb bizonyítéka annak, hogy mennyire emelkedett az egylet hírneve és tekintélye. S hogy ezt kiérdemelte, mutatja azon elismerés, melyet egy a most nevezett két testület az egylethez intézett köszönő irataiban, mint ezen Mozart-féle Requiemnek a hangverseny-teremben »minta-szerűnek« mondott előadása nyert, s mely köztetszésben az azóta megtartott egyleti hangversenyeken előadott Haydn »Teremtés« című oratoriuma, és a legutóbb megtartott hangversenyen Mendelssohn »Valpurgis éj«-e, Händel »100-ik zsoltára«, Krug női kara s a Hegyesi

Gyula ur, gordonka-művész által előadott Volkmann-félegordonka-hangverseny is osztozkodtak. Azon örvedetes fejlődés, mely ezen most jelzett rövid időtartam alatt egyletünkben nyilvánult, már is kétségbevonhatlanul igazolja, hogy egyletünk, mely azelőtt szerény keretben mozgott, az újabb időbeni tevékenysége által a fővárosi zeneélet egyik jelentékenyebb tényezőjévé érkezik válni. Tagjainak száma a mellékelt névsor szerint a mai napig és pedig pártoló 292, működő tag 190, mindössze tehát 482-re emelkedett, s még jelenleg is növekedőben van, annyira, hogy a karmester ur névtleg a működő tagok közé való felvételt külső körülmények folytán kénytelen volt egyelőre beállítani. Sajnos, hogy nem ugyanezt lehet pártoló tagjaink számának növekedéséről is jelenteni; mert ámbár a mult évihez képest ezek száma is szaporodott, még sem érte el mai napig azon fokot, hogy az egylet anyagi viszonyai nagyobb lendületet vehessenek és tekintettel a hangversenyek nagy költségeire, kedvezőbb eredményt mutathassunk fel. E jelenléte és az abban foglalt számok fényes bizonyítást szolgáltatnak az egyleti karnagy, BELLOVITS Imrenek eredménydús működése mellett. Midőn ő két évvel ezelőtt az egylet ügyeinek vezetését átvette, alig volt 18 működő és 100 pártoló tag; ma már — az évi lezárása óta jelentek új tagokat hozzá számítva — 500-ra emelkedett az egyleti tagok száma. Ezen érdemeket az egylet tagjai is hálaosan ismerték el; a közgyűlés folyamában KÖRÖSI József pártolótag, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója szólalt fel és meleg szavakban emlékezett meg Bellovits Imre két évi működéséről, melyvel örök hálaóra kötelezte a főváros zenekedvelő közönségét. A zajos helyesléssel fogadott felszólalás után megtörtént az alapszabályok értelmében szükségessé vált új választás a kisorsolt 10 választmányi tag helyébe. Megválasztottak a következők: FALK Zsigmond lovag, HUPF Agoston, ULLMANN Károly Pál, GUTTMANN Károly, dr. HUBAY Károly, HARRIS Mihály, KÖRÖSI József, dr. ADLER Mihály, TIBÉLYI Agoston, TOLVEITH Sándor.

~ A ZENEÉVAD, mely az imént vette kezdetét, érdekesebb és tartalmasabb ígérkezik. Folyó hó 14-én PACHMANN Waldemár fog hangversenyezni a vígadó kis termében, gazdag és válogatott műsorról. 21-én (pénteken) lesz NEY Dávid hangversenye, mely egy tekintetben mindenestre zenészetit eseményt fog képezni, mivel ez lesz az első ballada-estély, melyet minálunk rendeztek, Ney ur ez este kizárólag Loewe szerzeményeit fogja énekelni, nyolc számot, melyekben Loewe-nek legszebb műveit foglaltatnak. A műsor összeállításánál a művész tekintettel volt arra, hogy abban a ballada minden válfaja képviselve legyen, ugy hogy a kiválasztott énekszámok változatosság tekintetében sem hagynak kívánni valót. A hangversenyben DEUTSCH Willy ur is közre fog működni, két nagyobb zongora-előadással. Loewe-nek elragadó szépségű balladái nálunk sokkal kevésbé ismeretesek, semhogy azok iránt a nagy közönség körében valami különös érdeklődés várható lenne. De a ki egyszer e remekművekkel közelebbről ismerkedett meg, az bámulni fogja, hogy e zeneköltő iránt ennyire hálátlán tudott lenni a világ. A ballada stíljét és jellegét senki oly megkapóan, oly klasszikus tökélyvel nem alkalmazta — még Schubert-et és Schumann-t sem véve ki — mint a »Prinz Eugen«, az »Archibald Douglas«, a »Belsazar« zeneszerzője, kiknek legszebb műveit most először lesz alkalmunk hallani Ney urtól. Loewe balladái egytől-egyik barytonra vannak írva és kizárólag férfihangra, nem mint rendesen szokott lenni, barytonra vagy alt (női) hangra. Jelesebb énekest Ney Dávidnál nem lehet képzelni e balladák számára. Folyó hó 22-én Rosé Arnold, bécsi hangverseny-mester vezetése alatt lévő vonós négyes fog hangversenyezni.

~ BOTRÁNY A HANGVERSENYTEREMBEN. Bülow Hans, az ünnepezt zenész, a berlini filharmoniai hangversenyen tegnapelőtt oly botrányt provokált, mely ritkítja párját. Előadták nagy balladáját, »A dalnok átkát«, mely után oly tetszés hangzott föl, hogy Bülow eljátszotta a zenekarral a »Proféta« koronázási indulóját. E számot is óriási taps jutalmazta, mire Bülow a karnagy emelvényen megfordulva, a következő beszédet intézte a közönséghez: »Mélyen tisztelt uraim! Pár nap előtt ez indult a Hülse-cirkuszban (értette alatta a kir. operaházat) oly nyomoruságosan masszakraiva hallottam, hogy kénytelennek éreztem magamat, azt önök előtt most tisztességesen előadni.« A közönség (dicséretet érdemel érette) merev hidegséggel hallgatta e példátlan szavakat; talán eszébe jutott, hogy Bülow már egyszer elmeogyóvászok keze alatt volt. Más melegség nem is lehetett a közönség iránt való ily példátlan tiszteletlenségre.

~ BRAHMS ÚJ F-DUR SZINFONIAJA Kölnben a Gürzenich-hangversenyben fényes sikert aratott. Meiningenben, a hol szintén BRAHMS vezérlete alatt adatott elő, óriási hatást tett. Bülownak azon merész gondolata támadt, — a mit egyébiránt már egy berlini hangversenye alkalmával tett BECHHOE IX. szinfoniájával — hogy a szinfoniát kétszer adatta elő egymás után, egy és ugyanazon hangversenyben. Egy sajátkezüleg írt levelében Bülow ekként nyilatkozik a szinfoniáról: A legfényesebb mű, a melyről egy Beethovenianus még álmodhatik. Nálunk Budapesten, márczius 19-ére van kitűzve a Brahms-féle szinfonia előadása, a szerző vezérlete alatt.

~ SENKRAH ARMA ama fiatal hegedűművész neve, ki jelenleg Berlinben hangversenyez. Dicsérik kitűnő tehetségét s párhuzamba állítják TUA Teresínával, még a bájos megjelenés tekintetében is.

JÁSZAY MARI KOLOZSVÁRTT.

Kolozsvár, márczius 3-án.

Nekünk, kolozsváriaknak egyik bűszkeségünk — és egyszersmind egyik bűszúságunk is — az, hogy a budapesti nemzeti színház rendszerint elveszi tőlünk jó színészeinket. A főváros ugy tekinti Kolozsvárt, mint valami előkészítő iskoláját. A fiatal színészeket és színésznőket, a mint az iskolából kikerültek, ide küldi hozzánk, hogy viseljék el éretlenségeiket és tökéletlenségeiket a végből, hogy aztán később a budapesti műértők jó és kész művészeket láthassanak bennük. Nem valami díszes szerep az, melyet a viszonyok ránk szabnak; de hát mi már rég beletörődöttünk a »próbaközönség« hivatalába; kritikánkkal és tapsainkkal kitanítjuk az önök számára a fiatal és — vén erőket; és mikor ezek valamire vitték nálunk, félig sajnálattal, félig elégedetten látjuk őket távozni, a nagyobb hírnév, a kevesebb munka és jobb gázi boldogabb honába, ama nagy dunaparti városba, hol bennünket az »erdélyi Athéné«-nek esz-folnak és tréfálódzás közben elveszik tőlünk legjobb, leghivatottabb művészeinket.

Tudjuk, hogy ennek így kell lenni. Ezen senki sem segíthet. Nem is haragszunk érte. De mikor aztán neveltjeink egyike eljö hozzánk egy-két napra és megürczel bennünket ama dicsőség egyik sugarával, melyet a mi lelkesedésünk alapított meg, és melynek fényében most már azok édelegnek, kik a művészetben is »fruges consumere nati«; akkor fölbred bűszkeségünk és önérettel mondjuk, hogy az utat, melyen e tehetség a hírnév tetőpontjára jutott, mi jelöltük ám ki. Ez is valami. Vagy azt hiszik önök, hogy

nincs joga ama szerény zselléresszonynak büszkeséggel nézni a fényes uri kisasszonyt, kit ő szoptatott és dajkált, és a ki most hódítva teszi meg útját a társaságban? Kolozsvár ilyen szoptatós dajka; és alig van már a budapesti színházakban néhány művész, kik nem az ő emlőin táplálkoztak volna hosszabb vagy rövidebb ideig.

Büszkeségünk tetőpontjára hágott, midőn Jászay Mari a múlt hónap végén megjelent körünkben. Ő nálunk kezdte meg magas röptét és meg sem állt, míg a dicsőség egének legmagasabb pontjára nem ért. Jelenleg első az első között; Magyarország legnagyobb tragikái hősnője; a legmagasabb szerepkör legjelesebb magyar művésznője. És arra a pályára mi állítottuk; nálunk ismerték fel benne a külön géniust; mi hallgattuk tehetősége első dadogását és később fényes, meggyőző ékesszólását. Vallja meg szerkesztő ur, ki, mint cikkeiből olvasom, szintén nagyra-becsüli e kitünő művésznőt, hogy büszkeségünk nem alaptalan.

De még jogosabb lesz elégedettségünk érzete, ha számba vesszük azt, hogy voltaképpen nálunk van az a genre, melyben Jászay Mari tündököl, legnagyobb becsben Magyarországon. A fővárosban nem kedvelik a tragédiát annyira, mint nálunk. Önöknek egy modern francia polgári dráma házasságtörése és finom, szabatos párbeszéde a színpadi irodalom netovábbját képezi. Shakespeare az utóbbi időben csak ritkán téved színpadjukra; olyan hazajáró lélekforma már a nagy britt a kerepesúti bérházban, vagy jobban mondva bérlet-házban. Nálunk a tragédiáért lelkesülnek, rajonganak; és a legjelesebb magyar tragikái művésznővel az ünnep szent hangulata tért be városunkba.

Látta volna ön a babérkoszorút és a virágokat, melyeket Jászay Marinak átnyújtottak, midőn — gondolom február 26-án — legelőször játszotta *«Lucrétia»*. Az egyik kritikuskunk így kezdte dithirambusát: *«Hugó Viktor kezét csókolhat a legerőteljesebb magyar tragikái művésznőnek, ki a csupán reális szemlésmódot új korszakában tisztelettel szerzett a csupán romantikus iskola alázálló mesterének. Nos? Ez csak valami! Így önök nem beszélnek, nem beszélhetnek, mert közönségük e nyelvet meg nem értene. Nálunk megértették; mert közönségünk érzésével e túlszaporított rajongás congruál.»*

És kérdezze meg egyszer Jászay Maritól, hol szeretik őt legjobban széles e világon? Meglássa, azt feleli, hogy Kolozsvárt. És ebben a kitünő művésznő nem fog tévedni. A budapesti közönség fagyoslelkű, rátartós, előkelőködő és szűkmarkú az elismerésben. De akkoromban tettem e tapasztalást; de meggyőződtem legutóbb is, hogy e tekintetben semmi sem változott önkönl. Nálunk pedig az imádat, a rajongás, az istentítés járja. Mi, e félreeső szegletben megmaradtunk idealistáknak: az önök lelkesedése kiszáradt; mi boldogok vagyunk: önök unatkoznak. Önöket csak egy bombaszerű hatás indítja meg, nálunk egy csekélység is örömet, érdeklődést, csodálatot kelt. A múlt héten egyik kirakatkunban Jászay Mari arcképei voltak kitéve. Az egyik szerepképen arca kifejezése éppen olyan volt, mint Rachelé, egy nálunk igen elterjedt aczélmetszet-másolat; az egész város fölriadt e hasonlatosságon. Nem találkoztam egy jóbaráttal, ki azt nem kérdezte volna, hogy láttam-e már Jászay Mari Rachel-képét? Megszereztem e fényképet, hogy a bon-tonnak eleget tegyek; no meg aztán azért is, hogy meglegyen nálam e csodás hasonlat emléke.

De meg is kell adnunk, hogy Jászay Mari ugy a Lukrétia, mint az Évát az *«Ember tragédiájá»*-ban fölülmulhatlan tökéletességgel játszotta. Mindkettőben elragadta a közönséget. És az általános emelkedett hangulatnak az volt a következménye, hogy az imádot művésznőt addig ostromolták, ad-

dig faggatták, míg végre nálunkléte idejét néhány nappal megtoldta. Azt halljuk, hogy Paulay ur, a nemzeti színház igazgatója, igen készségesen megadta erre az engedelmet, különös tekintettel arra, hogy Jászay Mari, mikor hozzánk jő, voltaképpen haza látogat, és tisztelőinek mintegy családi körében időz. Hétfőn, e hó 10-én fog ez alkalommal utóljára nálunk játszani, és másnap reggel indul Budapestre. De megígérte azt is, hogy mi-helyt szerét ejtheti, ismét lejö hozzánk. Mi bizonyára türelmetlenül fogjuk várni ez ígérte teljesülését.

KELEMEN ANDRÁS.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A NEMZETI SZÍNHÁZBAN pénteken este SZIGLIGETI születésének emlékére *«Petro-nellá»*-t és *«A mamá»*-t adták elő. A közönség nagy érdeklődéssel nézte végig a két darabot.

= A NÉPSZÍNHÁZBAN hétfőn este ARÁNYI Dezső, a pécsi színház tagja vendégszerepelt. Arányi intelligens színész, kinek tehetsége is van. Misó szerepét játszotta a *«Tót leány»*-ban diszkrét módon és mégis elég mulatságosan. A közönség rokonszenvesen fogadta. — Másik vendége is volt a népszínháznak, SZILÁGYI Béla, a kolozsvári színház tagja, ki a *«Nap és hold»*-ban Calabaras herceg szerepét igen szépen játszotta és sok tapsot nyert. Mint hírlík, mindkét próbálkozót szerződtetni fogják.

= A NEMZETI SZÍNHÁZ igazgatósága az 1884. évi április 1-től 1885. évi márczius 31-dikéig terjedő *színházi évre bérletet* nyit. Ez évben lesz 260 drámai- és az április-juniusi évnegyedben 38 operai-, tehát összesen 298 előadás. A 260 drámai előadásból bérletfolyamban adatik 193, bérletszünetben 61, rendkívüli bérletszünettel 6. A 38 operai előadás közül bérletfolyamban adatik 32, bérletszünettel 6. A 6 rendkívüli bérletszünetes előadás közül 3 jótékony célra adatik, u. m. a husvét, pünkösöd és karácsony első napján adandók. A 193 bérletfolyamos drámai előadásból az április—szeptemberi 5 óra 85 előadás esik, tehát havonként 17 előadás, az október—márcziusi félévben pedig havonként 18, vagyis összesen 108. Júliusban a színház zárva lesz. A drámai előadások mint eddig, ugy ezután is hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnap, az operai előadások pedig kedden, csütörtökön és szombaton adnak. A páholybérletárak a következők: Egy földszinti vagy I. emeleti páholy bérletára: 11 hónapra 193 drámai előadásra 1000 frt és az első évnegyedben adandó 32 operai előadásra 225 frt, összesen 1225 frt, a nyári 5 óra 85 drámai előadásra 400 frt, és az első évnegyedben adandó 32 operai előadásra 225 frt, összesen 625 frt, a téli félévre 108 drámai előadásra 600 frt. Egy II. emeleti páholy bérletára: 11 hónapra, 193 drámai előadásra 800 frt és az első évnegyedben adandó 32 operai előadásra 185 frt, összesen 985 frt, a nyári 5 hónap 85 drámai előadásra 300 frt és az első évnegyedben adandó 32 operai előadásra 185 frt, összesen 485 frt, a téli félévre 108 drámai előadásra 500 frt. A 61 drámai és 6 operai bérletszünetes előadás váltásdíja: Egy egész évre bérelt földszinti vagy első emeleti páholy után 200 frt. Egy egész évre bérelt másodemeleti páholy után 150 frt. A 6 rendkívüli bérletszünet nem váltható meg, valamint a csak a téli félévre bérlők a rendes bérletszüneteket sem válthatják meg. Az egész évre bérlők a helyek megválasztására nézve elsőbbséggel bírnak. A bérlők (a páholybérlők közül azok, kik páholyukat a 6 bérletszünetes előadásra meg nem váltják) bérletszünetes előadás alkalmával előadás napján d. e. 11 óráig válthatják meg illető helyüket, a bérleti nyugta előmutatása és a napi helyár lefizetése mellett; a ki nem váltott helyek 11 órán túl a nem bérlő közönség rendelkezésére boesáttatnak.

Egyéb helyekre a bérletárak a következők:

Bérelhető helyek:	Három havi operával			
	április 1-től	április 1-től	április 1-től	junius 1-től
Erkélyszék, v. I. rangú támlásszék ára	410	197	140	47
Erkélyszék, v. II. rangú támlásszék ára	310	152	110	37
II. emeleti zártzék az első sorban	210	116	80	27

Bérelhető helyek:	Opera nélkül			
	auguszt. 1-től	október 1-től	október 1-től	kezdve
Erkélyszék, v. I. rangú támlásszék ára	27	216	108	36
Erkélyszék, v. II. rangú támlásszék ára	20	162	81	27
II. emeleti zártzék az első sorban	17	102	51	17

Más helyekre bérelni nem lehet. Az erkélyszéket, támlásszéket és II. emeleti zártzékot bérlők ugyanamnyi bérletfolyamos előadásban részesülnek, mint a páholybérlők. A páholybérlők a bérletdíjakat félvénként, nevezetesen a nyári félévre f. évi márczius 31-ik napjáig, a téli félévre pedig szept. végeig előre fizetik, minden egyéb bérlet az egész bérletösszeg előfizetése mellett történik. Az eddigi bérlők kéretnek, hogy mostani helyük újommani kibérlése iránt márczius 20-ig méltóztassanak rendelkezni, mások kívánata csak azontúl fogván figyelembe vétetni. Páholyt egész évre és egyéb helyeket a nyári 5 óra bérletetni mártól fogva naponként reggeli 10 órától d. u. 1 óráig a csarnokban, a jobbfelölí pénztárnál. Páholyt, valamint egyéb helyeket a téli félévre szeptember 15-iktől kezdve lehet bérelni.

= LEWINSKY JÓZSEF, a bécsi Burgszínház tagja, kedden tartotta meg fölolvasó estélyét a vigadó kis termében a magyarországi hírlapírók nyugdíjintézete javára. Nagy számban egybegyűlt díszes közönség hallgatta. Első darabja volt Jókai Mór egyik legújabb novellája, a *«Barak Hageb asszonyai»*. Jókai maga is jelen volt, beléptekor zajos éljenzéssel fogadták, s midőn Lewinsky befejezte a novella felolvasását, a tetszés megújuló jelei közt a közönség látni kívánta a szerzőt is. Jókai, helyén maradván, meghajlással fejezte ki köszönetét a szíves ovatióért. — Lewinsky azután előadta Kiss Józsefnek *«Mese a varrógépről»* című verses elbeszélését. Ezt is igen szépen olvasta; s a közönség zajosan megtapsolta. A költőt szintén hívta a közönség, nevében Lewinsky mondott köszönetet. A program befejező részét Petőfi több költeményének előadása képezte. Lewinsky közel tíz költeményt szavalt el, mindig fokozódó hatással. Különös tetszésben részesült a *«Falú végén kirta kocsmá»*, a *«Pál gazda»* és a *«Csatadal»*. A közönség minden egyes verset tappsal fogadott. Lewinsky művészi sikereinek kétségkívül egyik legszebbikét ünnevelte ez este.

= A DRÁMABÍRÁLÓ BIZOTTSÁG egyhangú szavazással előadásra ajánlotta CSIKY Gergely *«Buborékok»* című háromfelvonásos társadalmi színművét. E darab, mint hírlík, ápril közepén fog színre kerülni.

= A NÉPSZÍNHÁZI BIZOTTSÁG hétfői ülésén írták alá a szerződést, mely a *népszínház bérletére nézve Evva urral f. évi okt. 15-től számítandó 6 évre* kötött.

= A NEMZETI SZÍNHÁZNAK jövő évben nem lesz szünideje. Játssani fognak benne, a kiállítás tartama alatt, az egész nyáron át.

= A BUDAI SZINKÖR. A Feleki Miklós és Csóka Sándor kassai színgazgató közt folyt tárgyalások eredményre vezettek s most már bizonyos, hogy a nyári évad alatt CSÓKA Sándor színtársulata fog játszani a krisztinavárosi szinkörben. E társulat egyike a vidéki legjobb társulatoknak, kiválóbb tagjai:

Follinusz Aurél és neje, Kazaliczky Demjén Róza és Tökés Emília. Az operette-primadonák: Kövesy Róza és Pajor Emília lesznek. Csóka most azon fáradozik, hogy társulatát főleg az operetteszakmában a főváros igényeihez mérten kiegészítse. Így a többi közt szerződtette Németh Jánost is, a kit a közönség a krisztinavárosi szinkörből előnyösen ismer. Csóka az utóbbi időben föltűnést keltett több oly francia és német *bohózat* és *operette* megszerzése iránt is tett már lépéseket, a melyekre a népszínház igazgatója az ő repertoírjának természeténél fogva nem reflektált. Evva a népszínház műsorának egy részét készséggel átengedte a szinkör számára. A szerződés június elejétől szeptember végeig szól, októbertől kezdve a várszínházban már Felekinek saját társulata fog működni. — A szinkörre nézve a színházvizsgáló bizottság javaslata alapján a fővárosi tanács elrendelte, hogy abban csakis ülőhelyek lehetnek s különösen a földszintre álló jegyek egyáltalán nem lesznek kiadhatók. A bizottságnak azt az indítványát, hogy az előadások délután 6 órákor kezdődjenek, mely esetben a tüzveszély csökkenne, a tanács olyképp módosította, hogy *lehetőleg hat órákor* kezdesse az igazgató a játékot, mikor a nyaralók lakói szintén bejöhetnek az előadásra.

— SZIGETHY József Miskolcson e héten fejezte be vendégjátékait nagy sikerrel saját darabjában, a »*Csokon szerzett völegény*«-ben, maga játszván a nagybácsit.

— VIZVÁRI Gyula jeles komikusunk Pécselt vendégszerepelt. Föllépett »*As egy csésze tea*«, »*Könyvtelen házasság*« és »*Fipsz*« című vígjátékokban, valamint a »*Nagy apó*«-ban, és »*Daudin György*« és a »*Barátság*«-ból című bohózatokban.

— SZACSVAJ Imre e hó 14-én lép föl utoljára a kolozsvári színpadon, »*Fedorá*«-ban Ipanov Lorist fogja adni. 17-én már Budapesten kezdí meg működését, mint szerződött tag, valószínűleg ugyanebben a szerepben.

— HEGYI ARANKA k. a., a népszínház jeles énekesnője háromszor lépett föl Székesfehérváron, és pedig mint Violetta a »*Furcsa háború*«-ban, mint Laura a »*Koldusdiák*«-ban, és mint Laszák Zsuzsanna az »*Igmándi kispap*«-ban. A színház mind a három alkalommal zsufolásig megtelt, és a kisasszonyt mindannyiszor szűnni nem akaró zajos tapssal, ismételt kihívással és számos virágbokrétaival tüntették ki.

— PÁLMAI ILKA asszony Szombathelyre utazott, hol csütörtökön, pénteken és szombaton a »*Kornevilli harangok*«, »*Szélháziak*« és »*Sárga csikó*«-ban lép föl. A közönség nagyon érdeklődik a jeles vendég iránt és a helyeket már mind előjegyezte.

— SOLYMOSY ELEK már visszatért Szombathelyről, a hol kétszer lépett föl: vasárnap a »*Tündérhaj*«-ban, hétfőn pedig »*Peresz*«-ben.

— ÚJ SZINTÁRSULATOT szervez Pestl Iház Lajos színgazgató és ezért felszólítja a vidéki színészet mindazon tagjait, kik hozzá szerződni óhajtanak, hogy ajánlataikkal Beregszászba címzendő leveleikkel keressék meg.

— SZÉKESFEHÉRVÁRT nagy érdekeltséggel várják Jókamét, ki ott e hó 11-én tartja félszázados jubileumát. Vasárnap érkezik meg. Ugyanaz este diszeloadás lesz tiszteletére. Az előadás alatt a közönség részéről művészi becsú albumot nyújtanak át, melynek címlapjára Mészöly Géza rajzolta le a házat, melyben a művésznő 1838-ban, pályája kezdetén, Székesfehérvárt lakott. A színtársulat kedden, »*Coriolán*« előadásának estjén, ezüst babékoszorúval fejezi ki kegyeletét. Szerdán nagy díszebédet rendeznek. Mivel a színház nézőtere nem oly tág, hogy a város értelmisége kedden este bele férhetne, föl fogják kérni a művésznőt, hogy másodszor is lépjen föl.

— MISKOLCZON Geröfy Andor színtársulata legutóbb az »*Ember tragédiája*«-t hozta színpadra háromszor egymásután zsufolt ház előtt. Geröfy igazgató, ki Adámot játszotta, nem kimélve időt, fáradságot és költséget, szépen rendezte és osztotta be a jeleneteket; mellette kitünt Batori Ilona mint Éva, a többi szerepeket Bokor, Fehérvári, Lenkei, Mészáros a legjobb igyekezéssel tölték be.

— PÉCSÉTT utóbbi napokban Váradi Antal »*Mózes*«-e, Tóth Kálmán »*A király házassága*« című vígjátéka és Szigeti József »*Csokon szerzett völegény*«-e került színpadra. Örvendetes körülménykép említették fel, hogy a pécsi közönség, mely eddig oly nagyon idegenkedett a drámáktól, bármily jeles szerzőktől eredtek is azok, újabban figyelmet és érdeklődést tanusít irántuk, a minek valószínűleg az az oka, hogy Aradi társulatában jeles drámai erők vannak, a kik a nagyobb szabású drámákat is képesek érvényre emelni.

A JAMNITZER-LEGENDA ES HANS PETZOLD.

Ötvösmű-kiállítási tanulmány.

Az ötvös-kiállítás harmadik termében összeállították a rendezők a magyar amatőrök legremekbber serlegeit és kancsót, s ezek közt van négy kiváló darab, melyet a közvélemény oly kitűnőnek tart, hogy a leghíresebb német ötvösművész WENZEL JAMNITZER (1508—1586.) nevével tisztelte meg.

A négy díszserleg méltán megérdemli a szakemberek magasztalását, mert akár a gróf Zichy Livia »Jamnitzer«-serlegét tekintjük, akár a herceg Eszterházy kímestárából származó nagy födeles serleget és a remek Nautilus-poharat, vagy végre a nemzeti múzeum egyik büszkeségét alkotó »Jamnitzer«-poharat tekintjük — kétségtelen, hogy a német renaissanceból kevés helyütt van négy ily elsőrangú remekmű, mint ez emitt.

Az előtt, mikor Benvenuto Cellini művei még nem voltak eléggé ismerve, szokás volt a világ minden remek ötvösművét e nagy hírű olasz ötvösre reafogni. Most ugyanigy vagyunk a németek legnagyobb ötvösével, Jamnitzerrel. Minden jeles billikomot és serleget ő, vagy az ő iskolája alkotott és beszélünk sokszor Jamnitzer-stílusról és Jamnitzer-iskoláról ott is, a hol más mester érdemelne dicséretünket.

Gróf Zichy Livia serlegének Jamnitzertől való származását legelőbb itt Budapesten állították. Pulszky Károly a serleg talpába erősített Roemerportrait szelvényébe vésett vonásokban Jamnitzer monogramját ismerte föl és helyesen arra a hasonlatosságra utalt, melyben e díszes mű Jamnitzer-féle műveknek tartott rokon-munkákkal, a londoni South Kensingtonban és Nürnbergben kétségtelenül áll.

Ugyanez volt az alapja, hogy 1877 óta, midőn legelőször Londonban és Jamnitzer hazájában, a három rokon-serleget láttuk, a magunk muzeumi poharunkat is a Jamnitzer-sorozatba helyeztük.

Pollen, a South Kensington ötvösművészeti szaklajstromának szerzője még 1878-ban azt írja a gyönyörű mű mellé, hogy »attributed to Jamnitzer« és mellékel a leíráshoz gyönyörű rézkarcot. Ortwein is, midőn a hetvenes években a két nürnbergi serleget Renaissance-művészen bemutatja, ugyanazon mester czéje alatt teszi.

E Jamnitzer-legendának Jamnitzer életrajzírója, Róbert Bergau, nem rég véget vetett. Összegyűjtötte mindenneműen és közzé-

tette a nagy mester mintáit és rajzait, melyeket ötvösök számára készített és e rajzokból egy csapatra megismerkedtünk a művész szellemével és modorával, és láthatuk, hogy az egész nagy kézirajgyűjteményben csak egy lapon vannak minták, melyek közelebbi stílrakonságot mutatnak Jamnitzer-serlegeinkkel, s e lap is csak tévedésből kerülhetett a gyűjteménybe; más mester kezéből való, mint a többi ötvenkettő mind.

A Jamnitzer-legendája ilyenformán nagy lökést szenvedett és mennél több sikerrel jártak Bergau kutatásai, annál több Jamnitzer-mű hitelessége dőlt romba.

A kutatás ugyanis mindinkább alaposágra törekedett, fűrkészték az egykorú nürnbergi följegyzéseket, utána jártak az u. n. mesterjegyeknek, melyekkel az ötvösök műveiket gyakran jelölték és 1876-ban sikerült Bergaunak kétségtelenül megállapítani, hogy Jamnitzer jegye egy apró, szemközt álló oroszlánfő volt, s fölötte W betű és ugyanakkor megállapította Bergau egy más kitűnő nürnbergi mester jelét is, Petzold-ét, a kit eddig a világ nem magasztalt, mert nevét nem ismerte; az ő jele egy oldalt álló kosfej s a nürnbergi városi hitelesítőjegy N.

Mikor 1875-ben Milani és Cornill Frankfurtban egy általános német iparműtörténeti kiállítást rendeztek, a Jamnitzer-legendája még javában virágzott s azért a közvélemény ott is, csakugy mint most nálunk, a kiállítás legszebb három díszserlegét készséggel tisztelte meg a leghíresebb művész nevével.

Bergau fölfedezése után azonban már csak egy a három híres kiállítási remekmű közül tarthatta meg nevét, az, mely hajdan II. Maximilian német császár tiszteletére készült és most is a német császár birtokában van. Födelén ép ugy, mint lábán ott van Jamnitzer jele, az oroszlánfő s fölötte a W betű.

A másik kettőn, mely ugyan nem vetelkedhetett pompában és figurális gazdagságban az előbbivel, de szintén jeles remekmű, megtalálták a kos jegyét, tehát nem készíthette más mester, mint a századok óta érdemtelennül elfelejtett HANS PETZOLD.

A jeles Petzold egyik művét szintén a német császár bírja, a másik Eltz grófnál van, Eltvilében.

Miután így a frankfurti kiállítás a szerény, de nagy tehetségű nürnbergi mestert ismét a műszerető világ emlékébe hozta, különös szerencsének tartom, hogy a mostani budapesti ötvös-kiállítás alkalmat nyújt arra, hogy újabb babérral tiszteljük meg emlékezetét. Kiváló örömmel jelenthetem, hogy a jelzett Eltz-féle serlegnek testvér-rokonát itt bírujk a kiállításon a tévesen Jamnitzernek vindikált gróf Zichy Livia-féle serlegben, és hogy a német császár díszserlegének hasonmását is itt láthatjuk az Eszterházy herceg kincsei közt. Sőt ugyanaz a mester készítette a hg. Eszterházy-féle nautilus-serleget is, melynek remekművészete az előbbi művek finomságán és tökélyén is túlsz. A két utóbbi művön a mester kosfeje, a Zichy grófnécn pedig a kétségtelen művészeti hasonlatosság adja meg végleges ítéletünkre a kellő alapot.

A budapesti, nürnbergi és londoni négy hólyagos »Jamnitzer«-pohár sok valószínűséggel szintén Petzold-nak ítelhető oda, ő reá látszik vallani a nodusbeli kosfej, ő reá a domborművű előállítások sajátosság kezelésé, ő reá a sajátosság hólyagos forma alkalmazása és sok egyéb apróbb jellemző tulajdonság.

De mindezen remekművek beható műtörténeti méltatását föntartom magamnak más alkalomra. Ezuttal legyen elég, hogy sikerült nálunk is szétoszlalni a Jamnitzer-legendát tévelygő homályját és igazságot szolgáltatni egy szerény, de nagy tehetségű művész emlékének.

HAMPEL JÓZSEF.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

≈ A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmányára febr. 28-án este rendkívüli ülést tartott. A tanácskozmánynak legfontosabb tárgyát képezte a mult ülésben megállapított költségvetésnek kiegészítése még egy tétellel, melyre vonatkozólag az elnök, Ipolyi püspök tett előterjesztést, kiemelve, hogy a társulat által évenként rendezett nemzetközi kiállítások érdekében állandó és biztos külföldi összeköttetések szerzése végett már eddig is több ízben történtek kísérletek; s hogy ez irányban legelőzve többnek bizonyult a társulat részéről egy szakavatott és a külföldi művészi köreiben is ismert megbízott kiküldetése, egyrészt azért, hogy közvetlen érintkezés útján nyerje meg a külföldi művészet előkelőbb képviselőit kiállításaink részére, másrészt, hogy hazai művésztinknek a külföldön mentül több és előnyösebb piacot szerezzen. Ebből kiindulva s hogy e törekvés a költségelőirányzatban állandó alapot találjon, elnök a választmányi tagok helyeslése mellett, határozatképen mondta ki, hogy a közgyűlés elé terjesztendő költségelőirányzatba *külföldi összeköttetések szerzésére 800 frtyui uti általános tételt fel*, mely az esetben, ha a társulat igazgatója ily megbízást teljes hivatottsággal vállalhat el, természetesen az ő rendelkezésére fog bocsátatni. Az igazgatóság jelenté, hogy márczius hó 15-től kezdve Max Gabrielenek *»Beteljesült!«* című festménye, mely a keresztire feszített üdvözítőt életnagyságú, egész alakban ábrázolja a halál perczében, továbbá Tedesco freres párisi műáros czégnének egy nagyérdékű képgyűjteménye, mely körülbelül *negyven* elsőrendű francia művet tartalmaz, lesz a műcsarnokban kiállítva. Ezen alkalommal az igazgatóság *módot nyújt a hazai festészeknek arra, hogy készletben levő műveiket már most az év elején is kiállíthassák.* Eddig 45 magyar művet jelentettek be s ezek közt van több olyan, mely általános érdekre számíthat. Ezután az özv. Nadányi Albertné által alapított 250 frt művészi ösztöndíjra vonatkozó pályázati hirdetmény állapotát meg, mely így hangzik: 1. A pályázaton résztvehetnek mindazon *hazai* festésznövendékek, kik életkoruknak 24-ik évét még be nem töltötték és Magyarországon óhajtaják folytatni művészi tanulmányaikat. 2. A pályázat elbírálásának alapjául olajban festett tanulmányművek fognak szolgálni, melyek a keresztlevéllel és a pályázó eddigi tanulmánymenetét, valamint vagyon-élegtelenségét igazoló okmányokkal felszerelendő kérvény mellett a társulati titkársághoz (műcsarnok, sugárút 81. sz.) legkésőbb f. é. szeptember 15-ig adandók be. 3. A társulat igazgatósága a művészeti bizottság meghallgatása után f. é. szeptember hó második felében fogja a díjat oda itélni és a társulat pénztáránál folyóvá tenni. Végül az igazgatóság ajánlata folytán Zichy Antal és Hupf Agoston alapított tagokul vétettek fel két-kétszáz forint alapítvánnyal.

≈ Az ÖTVÖSMŰKIÁLLÍTÁS egyik érdekes részét, a *gyűrűk és vésett kövek* osztályát TORMA KÁROLY részben újabban rendezte, részben egészen újonnan állította fel. Most az első teremben a két ablak közti fal mellett levő tárlóban görög és római kameok, az egyik ablak alatt elhelyezett tárlóban pedig a római feliratos gyűrűk, mellettük antik intagliók és azután népvándorláskori gyűrűk vannak elhelyezve. Ez utóbbi rendkívül ritka és gazdag sorozat annál érdekesebb, mert lelhelyük nagyrészt Magyarország lévén, feltehető, hogy az avarok és az Arpád nemzetségbeli fejedelmek idejéből származnak. Az osztály másik része az ékszerek termében van az ablakokban és az azok közti falmentén elhelyezve és itt a 12. tárlóban az első osztály a római intagliókkal kezdődik. Az első ablak alatti tárlóban levő nagyrészt feliratos gyűrűk reánk nézve különös érdekekkel bírnak, miután hazai eredetűek és történeti

becsűek. — A kiállítás tárgyai egy rendkívül érdekes gyűjteménnyel szaporodtak; ez az ernesztházi *Brankovichkori ezüsterület*, melyet a temesvári *délmagyarországi múzeum* küldött be a kiállításra. E lelet ezüst eszékéből, fülbevalókból és lánczokból áll, Brankovich érmeivel. — Mendl Manó gyulafehérvári földbirtokos a XVII. századból származó fölötté érdekes *szidőgyházi ötvösműveket* küldött be, melyek e nemben a legrégibbek közé tartoznak Magyarországon. — A napokban érkeznek *Magyarországból*: Krakóból, Tamowból stb. az ottani gyűjteményekben és magántulajdonban levő magyar vonatkozású ötvösművek, melyeknek elhozatalával a bizottság dr. Szádeczky Lajos egyetemi m. tanárt bízza meg. — Teleki Sámuel gróf ritka szépségű *szelenczék*ből álló gyűjteményét jelentette be a kiállításra. E gyűjtemény összesen 70 darab különféle nagyságú, zománczott és kövekkel kirakott régi szelenczéből áll. — *Mátyás király kelyhének* a kiállításra való megszerzése végett Pulszky Károly Bécsbe utazott. E kelyhet Mátyás király Bécs-Ujhely elfoglalása után ajándékozta az ottani polgároknak. Hibák esvén benne, az osztrák város most stilszerűleg restauráltatta, s valószínű, hogy át fogja engedni néhány hétre. A kiállítás falragaszain e kelyh színes képe látható. — Biztos kilátás van arra, hogy a *szultán kincstárában* levő magyar vonatkozású tárgyak szintén nemsokára megérkeznek a kiállításra. A rendezést most fejezik be véglegesen; de azért a még beküldendő tárgyak számára is van helyről gondoskodva.

≈ JÓZSEF NÁDOR ARCZKÉPÉT a vallás- és közoktatásügyi minster le fogja festetni a múgyetemen díszterme számára. A képnek a megyeháza dísztermében levő sikerült arczkép után leendő másolását egy fiatal festő fogja eszközölni.

≈ FESZIV ÁRPÁD bevégezvén az opera foyer-jában falfestményeit, jelenleg egy igen érdekes, kisebb genre-képen dolgozik, mely egy sarokban ékező cigány-gyermekeket ábrázol. A kép gyorsan halad befejezése felé s a tavaszi kiállításon látható is lesz.

≈ BENCZUR GYULA, a festészeti mesteriskolaigazgatója ezidő szerint három arczképen dolgozik az akadémia palotájában részére berendezett ideiglenes kis helyiségben. Kettő már ugyszólván teljesen kész; br. Eötvös József és gr. Szapáry Géza arczképei. A harmadik Károlyi Gyula grótot ábrázolja vadászöltönyben, kutyájával oldalán, a mely még legtöbb munkát igényel, de azért már arról is ép úgy kimondható, mint az előbbi kettőről, hogy hűség tekintetében a legjobb arczképek között foglal helyet.

≈ A MŰCSARNOKBAN eddig rendezett kiállításoknál a lépcsőzet világitása sok nehézséggel járt és annak ideiglenes alkalmazása nem felelt meg a műcsarnok építészeti díszének. Ez okból a társulat választmányára egy 5 karu kandalábért rendelt meg Jungfer Gyula műlakatosnál. Ez a kandaláber az 1885. évi orsz. kiállításon is ki lesz állítva.

≈ TELEPI KÁROLY kezdeményezése folytán, — mint már említettük, — a festőművészek egy része tanulmányi kirándulást fog rendezni. A kirándulás ügye már csaknem teljesen biztosítva van. Eddig már 8—10 festőművész jelentette be csatlakozását, köztük két külföldön élő magyar festőművész is. Az eddig jelentkezettek *gyűjtő-íveket* kapnak, hogy a többi festőművészeket is felszólítsák a csatlakozásra. A kirándulás májusban vagy júniusban lesz.

≈ HUSZÁR ADOLF műtermében Deák ülő alakjának mintázása már annyira előrehaladt, hogy a művész 10—14 nap múlva megkezdheti az óriási alaknak gipszbe öntését. A művész jelenleg előkészületeket tesz az aradi honvédek *»Pannónia«* alakjának

mintázásához, melyet már legközelebb megkezd. A napokban készítette el Pulszky Ferencnek carrarai márványba faragott mellszobrát is, mely az orsz. kiállításon is ki lesz állítva.

≈ A BÜHLMAYER-FÉLE KÉPTÁR árverését Bécsben hétfőn kezdték meg. Az első napon hetvenezer forintnál több folyt be. Pettenkoffen egy festménye 9970 frton, Alt tájképe 8700 frton, Makart *»Siestája«*-ja 6700 frton kelt el; Bécs városa tanácsa Grillparzer arczképet vette meg 1100 frton; Bürkel *»Szénagyűjtés«*-e 3000 frton; Calame *»A Brienzi tó partján«* 6100 frton; Dannhauser *»Vasárnapi pihenés«*-e 3200 frton; ugyanettől *»Nagyanya unokáját olvasni tanítja«* 1870 frton; Koekoek *»Cleve városa«* 5060 frton; Seitz *»Csodaorvos«*-a 2520 frton; Waldmüller *»Részlet a schönbrunni kertből«* 2595 frton kelt el.

≈ LIONARDO DA VINCI-ről Dr. J. P. Richteről, a híres régészről most jelenik meg egy mű Londonban, melyben föl van említve, hogy Lionardo hosszabb ideig volt Kairóban is; átél ott egy földrengést, melyet levélben le is ír. Richter egész terjedelmében közli e levelet, mely kétségkívül valódi s fölöttébb érdekes. Richter Lionardóról ezenfelül felhozta azt is, hogy Lionardo Kairóban letette a kath. vallást, s ideiglenesen muzulmán lett.

≈ MEISSONNIER festőnek, mint Párisból írják, fényes bankettet terveznek. Ezzel akar-nak elégtételt adni neki a Mackay asszony által rajta elkövetett sértésért. A dolog t. i. ugy történt, hogy az amerikai milliionosónak nem tetszett az arczkép, melyet Meissonnier róla festett és melyért 70,000 frankot kért. Sok huzavona után — melynek folyamában a festő fia majd kénytelen nem volt megverekedni az e dologban közbenjáró Mayer Arthurral, a *»Gaulois«* szerkesztőjével, — Mackayné végre megfizette a 70,000 frankot, és a képet elégette. Ezen a párisi művészvilág felháborodott és most satisfációt ad a művésznek. De hogy a dolognak ne legyen olyan színe, mintha tüntetés lenne az amerikai gyarmat, sőt az amerikai nemzet ellen, *»Meissonnier működésének 50 éves jubileuma«* cím alatt rendezik. A rendező bizottságba beválasztották Munkácsy Mihályt s egy amerikai festőt is.

≈ BENVENUTO CELLINI MŰVE. A dóni kozákok területén gyakran járnak régiséggyűjtők, hogy a kozákoktól mindenféle régiséget összevásároljanak. Nemrég egy régész járt ott ismét, ki Nowocserkarkban vett egy érczvázát néhány száz rubelért s elvitte Párisba. Itt a vázát Benvenuto Cellini művének ismerték föl és egy művészetkedvelő meg is vásárolta 150,000 frankért.

≈ MARLBOROUGH angol herceg képtáráról azt írták a külföldi lapok, hogy a porosz kormány meg akarja venni. Most e hírt Londonból megezárolják, azon hozzátétellel, hogy a herceg semmiféle ajánlatot nem kapott képtárára nézve.

≈ AZ EGYPTOMIAK SZERSZÁMAI. Mind-ekkoráig nem tudták, hogy az egyiptomiak milyen szerszámokkal dolgozták ki azokat a kemény köveket, melyekből az egyiptomi piramisok vannak összerakva. Egy kutatónak, W. M. Flinders Petrienek végre sikerült félig kész, nem sikerült s azért félredobott kódarabokon kimutatni, hogy az egyiptomiak a kemény köveket egyenes és kerek fűrészekkel s oly eső-alakú fűrőkkel dolgozták ki, melyeknek fogai, illetőleg hegyei nemes kövekből álltak. Próbakísérletek kimutatták, hogy erre csakis a gyémánt lehetett alkalmas. A gyémántfűrész alkalmazását egész tisztán lehet látni a gizehi nagy piramis gránitkoporsóján, melybe a fűrész kétszer részt vágott bele. Egyes hieroglyphok világosan bizonyítják, hogy az ó-egyiptomiak gyémánttal vágták be az alakokat a kőlapokba.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel
kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und
andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghíresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott
Barna kereszt-hurozott

Fekete egyszerű hurozott
Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárak Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenéi t. váci-ut. 10.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut. 24.
Khayll Antal, Thonet-útvár.
Huber Károly, nemz. zenéi karnagy, a
hegedűi kímvelési osztályok tanára, új
tőzsde-épület.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa,
Kecskeméti-utca »Geiste-ház.
Székely Imre, nemz. zenéi tanár, a zongora
kímvelési osztályok tanára, szerb utca 2.
Serly Lajos, a népsz. karnagy, Sándor-ut. 30.
Schütze Rezső, nemz. zenéi tanár, nagy-
kereskedő-utca 4.
Vajdady Béla, nemz. zenéi tanár, külső
dob-utca 49.
Rausch Károly, nemz. zenéi tanár, Hunyady-
utca 3.
Dr. Popper Ármán, sugár-ut. 80.
Koschircz János, sugár-ut. 89.
Kündtner Károly, vas-utca 17.
Kun Miksa, kigyó-utca 1. sz. IV. em. 32. a.
Drescher Raimund, kerepesi-ut. kerep. ndv.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Kont Ilona, sugár-ut. 60.
Lüvinger Ignác, váci körút 1. III. em. 7. a.
Klinger Sándor, sugár-ut. 23. III. em. 9. a/2

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut. 24.

ENEK.

Huber Károly, új tőzsde-épület.
Pauli Richard, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár, dohány-utca 25.
Passy Cornet, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár asszony, múzeum-körút.
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanár-
nője, Albrecht-ut. 6.
Schmidt József, Lipót-utca 19.
Pukcs Ferencz, nemz. zen. t., Klauzál-ut. 4.

ZENESZERZÉS.

Erney József, kerepesi-ut. 24.
Pukcs Ferencz, Klauzál-utca 4.
Huber Károly, új tőzsde-épület.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadé-
miai tanár, Kazinczy-utca 17.
Major J. Gyula, váci-körút 17.

HEGEDŰ.

Huber Károly, új tőzsde-épület.
Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-ut. 36.
Pischinger A., nemz. zen. t., mező-utca 6.
Kis Péter, nemz. zenéi tanár, Sándor-ut. 5.
Frankhauser Károly, diófa-utca 18.
Mészáros Imre, tüzoltó-utca 10.

GORDONKA.

Szuk Lipót, nemz. zenéi tanár, sip-utca

Nemeske József

= Mignon =

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Külön-
nösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongor-
ákat, melyek a „Harmonia“ zongora-
teremben folyton készletben tartanak és
jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia“ zeneműkeres-
kedésben.

HESSE L.

nemesak hogy szakértelemmel kezeli a
hangolást, hanem mint volt zongora-
készítő a hangszerek javítását is magára
vállalja.

Legújabb zeneművek:

- »Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS
JENŐ. — Ára 1 ft.
- »Csókon szerzett völégény« összes dalai,
szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 ft 50 kr.
- »Tempefői« magyar dalmű kivonata, szerző:
ERKEL ELEK. — Ára 1 ft 80 kr.

Kaphatók a „Harmonia“ zeneműkereskedésben,
(váci-utca 3.).

Schmidt Ferencz
Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófából
fekete.
Árjegyzék küldeték, díj nélkül.

J. Heitzmann és fia
os. kir. udvari zongoragyáros.

Elsőrangú gyár, mely különösen arról
nevezetes, hogy a legtartósabb hang-
szereket készíti. Zongorái az egész világon
el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt
kelendőségnek és kedveltségnek örvende-
nek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gordonkatanár

lakézime
megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton
zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett
»Diminutiv« zongora, legkisebb alak s
mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi
szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2
méter. Különböző érmek.

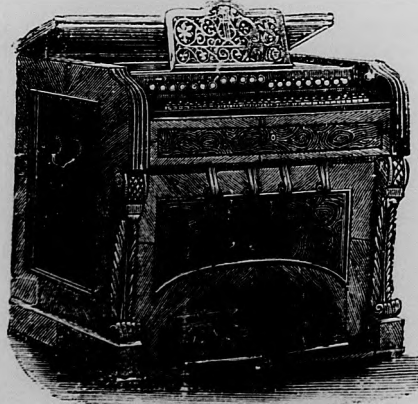
EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás
remekjei közé tartoznak. Tartós-
ságra utólérhetetlenek, ezen tulaj-
donságnak köszönheti a gyár nagy
hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa
» » fekete
kereszt-hurozott és egyszerű.

A legkitünőbb
HARMONIUMOK

Tietz Péterutóda
Kotykiewicz Teofil
gyára.

A legjobb minőségű
harmoniumok nagy
választéka. Hangver-
seny- és salon-harmo-
niumok. Prolongement
és percussióval tem-
plomok és iskolák
számára 100 forinttól
fölfelé.

Több évi jótállás!
Árjegyzékek kívánatra
bérmentve küldetnek.

Pályázati hirdetmény karnagyi állomásra.

Az abrudbányai vegyes »Dalegylet« és a verespataki »Dalkör« egy
szakértő karnagyi állomásra, mely évi havonkénti részletekben fizetendő
600 ft. fizetéssel és két szobából álló szállással lesz díjazva, — ezen-
nel pályázatot hirdet.

A karnagy kötelességek:

- I. A verespataki dalkörnek hetenként kétszer, szerdán és pénteken
este 7 órától 10-ig próbagyakorlatokat tartani.
- II. Az abrudbányai vegyes dalegyletnek hetenként háromszor az
estéli órákban szintén próbagyakorlatokat tartani.
- III. Az abrudbányai első zenekarnak saját lakásán naponta délelőtt
10-től 12 óráig zeneoktatást adni.
Bővebb felvilágosítás az illető két dalegylet elnökségétől nyerhető.
Pályázni akarók hiteles okmányokkal felszerelt folyamodványaikat
az abrudbányai vegyes dalegylet elnökségéhez folyó évi márczius hó
végéig benyújthatják.

Abrudbányán, 1884. márczius 1.

Molnár Albert,
az abrudbányai v. dalegylet elnöke.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.